

Sygn. akt IV Ca 290/20

POSTANOWIENIE

9 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca Sędzia Renata Wanecka (spr.)

Sędzia Katarzyna Mirek – Kwaśnicka

Sędzia Jarosław Pejta

Protokolant: Barbara Kłysiak

po rozpoznaniu na rozprawie 2 grudnia 2020 r.

sprawy z wniosku M. S. (1)

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sochaczewie z 26 września 2019r.,

sygn. akt I Ns 103/18

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. oddalić wniosek (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

IV Ca 290/20

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 26 września 2019r. Sąd Rejonowy w Sochaczewie w sprawie z wniosku M. S. (1) z udziałem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu oraz zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika 497 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił:

M. S. (1) od 2003 roku jest wyłącznym właścicielem nieruchomości stanowiącej działki o numerach (...) położonych w S. przy ul. (...), objętych księgą wieczystą (...). Wcześniej nieruchomość ta należała do jego matki. Wnioskodawca wprowadził się z S. w 1978 r.

(...) S.A. z siedzibą w L. jest właścicielem urządzeń energetycznych w postaci linii napowietrznej SN 15 kV „S. – (...)” oraz słupa numer 4, które to urządzenia przebiegają (linia) oraz posadowione są na nieruchomości wnioskodawcy (słup).

Modernizacji linii dokonano w 1981 roku poprzez wymianę słupów drewnianych na betonowe oraz wymianę przewodów. N. postawiono w miejscu starych, linia przebiega po tej samej trasie. Co najmniej od lat 70. ubiegłego wieku urządzenia uczestnika przebiegające przez działkę wnioskodawcy są użytkowane, w linii przesyłana jest energia elektryczna.

Uczestnik jest następcą przedsiębiorstwa państwowego Zakładów (...) w W. (później Centralnego O. Energetycznego w W.), w ramach którego funkcjonował Zakład (...) w Ł., dysponujący wskazanymi liniami od chwili ich powstania. Na bazie Zakładu (...) w Ł. z dniem 1 stycznia 1989 r. powstało samodzielne przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł.. Przedsiębiorstwo to przejęło składniki mienia po poprzednim zakładzie. W lipcu 1993 roku przedsiębiorstwo zostało przekształcone w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa. W 2008 roku spółka zmieniła nazwę na (...) S.A. w Ł., a w sierpniu 2010 roku została przejęta przez uczestniczkę (...) S.A. w Ł..

Uczestnik, tak jak i jego poprzednicy prawni, cały czas korzysta z przedmiotowych urządzeń przesyłając energię elektryczną i wykonując wszelkie czynności mające na celu zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania urządzeń tj. dokonuje okresowych przeglądów, konserwacji oraz naprawy. Przegląd linii odbywa się co najmniej raz na 5 lat.

Pierwszą sprawę sądową dotyczącą tej linii wnioskodawca założył w marcu 2018 roku, wcześniej prowadzone były jedynie negocjacje z uczestnikiem.

Dokonując oceny prawnej, Sąd I instancji podniósł, że przedmiotem postępowania jest żądanie wnioskodawcy w trybie art. 305² § 2 kc ustanowienia służebności przesyłu za wynagrodzeniem w wysokości 6.000 zł rocznie na jego nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), objętej księgą wieczystą (...).

Zgodnie z art. 305¹ kc, nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 kc, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Natomiast art. 305² § 2 kc stanowi, że jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 kc, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

W niniejszej sprawie, Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności rozważał zarzut uczestnika nabycia prawa odpowiadającego treści służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy, celem ustalenia, czy uczestnikowi przysługuje już skuteczne wobec wnioskodawcy prawo tej samej treści, którego ustanowienia domaga się we wniosku.

Służebność przesyłu można nabyć przez zasiedzenie (por. art. 305⁴ kc w zw. z art. 292 kc). Przed wejściem w życie przepisów dotyczących służebności przesyłu, czyli przed dniem 3 sierpnia 2008 r. można było również nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą w swej treści służebności przesyłu (por. art. 292 kc w zw. z art. 285 kc).

Sąd ustalił, że na nieruchomości wnioskodawcy co najmniej od lat 70. ubiegłego wieku Skarb Państwa, działający poprzez przedsiębiorstwo energetyczne, umieścił napowietrzne linie energetyczne SN 15 kV „S. – (...)”. Są trwałym i widocznym urządzeniem przesyłowym w rozumieniu art. 49 kc, służącym zaopatrzeniu w energię elektryczną. L. te pozostawały od tej pory w dyspozycji przedsiębiorstwa państwowego Zakładów (...) w W., którego częścią był Zakład (...) w Ł., a następnie – na skutek stosownych przekształceń, przeszły we władanie uczestnika. Przez cały czas, od co najmniej lat 70. z linii tej korzystali przesyłając energię elektryczną i wykonując wszelkie czynności mające na celu zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania urządzeń poprzednicy uczestnika, a obecnie robi to uczestnik. L. „S. – (...)” została przebudowana w 1981 roku – zamiast słupów drewnianych podtrzymujących linię postawiono betonowe, lecz przebudowę wykonano po tej samej trasie i słupy umieszczono w tym samym miejscu.

Objęcie w posiadanie nieruchomości wnioskodawcy przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe, w celu budowy (przebudowy), a następnie eksploatacji i konserwacji linii energetycznych, nastąpiło nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza linii energetycznych oraz nieruchomości wnioskodawcy, nad którą się znajdują i na której jest postawiony słup nr 4 od linii „S. – (...)”, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2008 r., sygn. akt I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 października 2011 r., sygn. V CSK 502/10).

Sąd I instancji przypomniał, że obowiązujący do 31 stycznia 1989 r. art. 128 kc, wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, uniemożliwiał państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, a zatem w okresie obowiązywania tego przepisu to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on, a nie przedsiębiorstwo państwowe, mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą służebności przesyłu. Nie ulega zatem wątpliwości, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe linii energetycznych oraz nieruchomości wnioskodawcy, nad którą zostały posadowione, było posiadaniem w rozumieniu art. 352 kc i mogło prowadzić do zasiedzenia przez Skarb Państwa służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 kc w zw. z art. 172 kc).

W takim samym charakterze władaly nieruchomością wnioskodawcy po dniu 31 stycznia 1989 r. kolejne już samodzielne podmioty: Zakład (...) w Ł. jako przedsiębiorstwo państwowe (po zniesieniu od dnia 1 lutego 1989 r. zasady jedności własności państwowej), przekształcony następnie w spółkę akcyjną, aż wreszcie uczestnik.

Sąd Rejonowy wskazał, że służebność przesyłu uregulowana została w kodeksie cywilnym w art. 305¹ - 305⁴ kc. Polega ona na korzystaniu przez przedsiębiorcę przesyłowego w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem urządzeń na niej wzniesionych (art. 305¹ kc). Urządzenia te muszą być wynikiem świadomego i pozytywnego działania ludzkiego (wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 1969 roku, II CR 516/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 220; wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2000 roku, I CKN 273/00, LEX numer 51335) i nie mogą to być urządzenia wykonane przez właściciela nieruchomości obciążonej, ale nie jest też konieczne, aby wykonał je korzystający z tego urządzenia właściciel nieruchomości władnącej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2002 roku, V CKN 972/00, OSP 2003, z. 7-8, poz. 100). Także ustawa nigdzie nie wprowadza wymogu wykonania urządzenia przez posiadacza służebności (por. E. Gniewek (w:) System Prawa Prywatnego, t. 4, 2007, s. 452; B. Ziemiński, K. A. Dadańska, Prawo rzeczowe, op.cit., s. 149).

Sąd Najwyższy uchwałą z 7 października 2008 roku (III CZP 89/08, LEX numer 458125) jednoznacznie wskazał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ kc) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. Z art. 305⁴ kc oraz art. 292 kc wynika, że do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych i o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie.

Sąd przypomniał, że zasiedzenie jest jednym ze sposobów nabycia służebności. Może do niego dojść jedynie po spełnieniu wskazanych w ustawie przesłanek. Pierwszą z nich jest posiadanie służebności polegające na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności (art. 292 k.c.). Definicja posiadacza służebności zawarta zaś jest w art. 352 k.c. Wynika z niego, że posiadaczem służebności jest ten, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności.

Wbrew stanowisku wnioskodawcy, posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej jak również służebności przesyłu przez zasiedzenie, nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości.

Trzeba mieć na uwadze, że posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia ma inny zakres niż posiadanie prowadzące do nabycia przez zasiedzenie własności i nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 roku, II CSK 119/06, LEX numer 447190). W uchwale składu siedmiu sędziów SN z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11 (OSNC 2011, nr 12, poz. 129) Sąd Najwyższy wyjaśnił m.in., że posiadanie służebności gruntowej jest posiadaniem specyficznym (art. 336 kc), a posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej polega na korzystaniu z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność; władanie w zakresie służebności gruntowej „musi być wykonywane dla siebie” (cum animo rem sibi habendi). Do zasiedzenia służebności gruntowej, czy też przesyłu nie ma więc zastosowania wymagania posiadania samoistnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 maja 2016 r., V CSK 549/15, nie publ.). We wcześniejszym orzecznictwie posiadanie służebności przesyłu traktowano przeważnie jako posiadanie zależne (por. postanowienie SN z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 r., I CSK 181/09, nie publ.; postanowienie SN z 20 września 2013 r., II CSK 10/13, nie publ.; por. też uchwałę SN z 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, Biul.SN 2016/12/12).

W ocenie Sądu I instancji, w niniejszej sprawie wskazana przesłanka posiadania w określony sposób służebności została bez wątpienia spełniona, o czym świadczą dowody zebrane w sprawie. Przede wszystkim protokoły dotyczące odbioru prac remontowych, przytoczone zeznania świadków, z których jasno wynika, iż linie od lat 70. oddane zostały do eksploatacji. Jeden ze świadków (M. S.) zidentyfikował przedstawiony mu protokół odbioru remontu tej linii (będący członkiem komisji odbierającej prace remontowe), jednoznacznie wskazując iż dotyczy on nieruchomości wnioskodawcy. Pracownicy uczestnika dokonywali okresowych przeglądów linii i urządzeń i nigdy nie doszło do sytuacji, iż byłyby problemy z przeprowadzeniem prac, by wnioskodawca bądź jego poprzednicy prawni, ograniczali dostęp do linii, czy słupa. Wręcz przeciwnie, matka wnioskodawcy potwierdziła na piśmie zgodę na prace remontowe słupa znajdującego się na działce (aktualnie wnioskodawcy). Taki sposób korzystania z nieruchomości spełnia przesłanki z art. 352 kc i oznacza tym samym, iż uczestnik, a także jego poprzednicy prawni posiadali przez wiele lat służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu.

W niniejszej sprawie bieg terminu do ewentualnego zasiedzenia służebności przesyłowej należało liczyć od końca lat 70. (31 grudnia 1979r.), gdyż żaden z dowodów nie przedstawia daty pewnej z tych lat. W sprawie nie było bowiem sporu, że w tych latach urządzenia już działały. Co więcej, niesporne było również, iż w 1981 roku nastąpiła już ich przebudowa. Świadek M. S. (3) wskazał, że linia ta była budowana i użytkowana przez przedsiębiorstwo energetyczne w latach siedemdziesiątych. Nie zaprzeczał temu sam wnioskodawca. Przebudowa linii „S. – (...)”, dokonana w 1981 roku nie zmieniła biegu trasy i miejsca postawienia słupa. Zatem jako początek terminu Sąd przyjął 31 grudnia 1979r.

Gdy chodzi o upływ czasu jako przesłankę zasiedzenia, to Sąd wskazał, że stosowany odpowiednio art. 172 kc, przewiduje dla nieruchomości dwudziestoletni i trzydziestoletni termin zasiedzenia. Terminy te zostały wprowadzone przez ustawę z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321 z późn. zm.), a poprzednio wynosiły dziesięć i dwadzieścia lat. Te krótsze terminy stosuje się, gdy zasiedzenie nastąpiło przed wejściem w życie wyżej wymienionej noweli, tj. przed dniem 1 października 1990 r. Jeśli zaś bieg zasiedzenia rozpoczął się, ale nie zakończył przed tą datą, mają zastosowanie terminy dwudziestoletni i trzydziestoletni (art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r.). Do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed wejściem w życie kodeksu cywilnego tj. przed 1 stycznia 1965 r. odnoszą się art. XLI – XLII ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94 z późn. zm.). Artykuł XLI § 1 tej ustawy stanowi, że do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego, stosuje się od tej chwili przepisy tego kodeksu; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie. Jeżeli termin zasiedzenia według kodeksu cywilnego jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg zasiedzenia rozpoczyna się z dniem wejścia kodeksu w życie; jeżeli jednak zasiedzenie rozpoczęte przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego nastąpiłoby przy uwzględnieniu terminu określonego w przepisach dotychczasowych wcześniej, zasiedzenie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Ponadto należy mieć na względzie także art. 176 § 1 k.c., zgodnie z którym istnieje możliwość doliczenia do czasu posiadania posiadacza, czasu posiadania jego poprzednika, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania.

Poprzednicy uczestnika korzystali z tych linii energetycznych będąc w złej wierze. Zgodnie bowiem z przepisami obowiązującymi w okresie budowania tych linii, prawo przedsiębiorstwa państwowego do urządzeń energetycznych powinno wynikać z decyzji administracyjnej, o której mowa w art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. nr 17, poz. 70 z późn. zm.) albo z umowy cywilnoprawnej. Z uwagi na to, że uczestnik nie wykazał, by korzystał z nieruchomości wnioskodawcy na którejkolwiek z tych podstaw, nie można było przyjąć, jak sugerował uczestnik, że pozostawał w dobrej wierze.

Z powyższych względów Sąd uznał, że skoro linie energetyczne były eksploatowane w tym samym kształcie i formie co najmniej od 31 grudnia 1979 roku, a posiadanie nieruchomości wnioskodawcy wraz z posadowionymi na niej i nad nią urządzeniami energetycznymi odbywało się w złej wierze, to uczestnik, nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu z dniem 1 stycznia 2009 r.

Bieg zasiedzenia nie zakończył się przed dniem 3 sierpnia 2008 r., kiedy to weszły w życie przepisy art. 305¹ – 305⁴ kc. Mowa jest zatem o nabyciu przez zasiedzenie służebności przesyłu.

Sąd uznał zatem za skuteczny zarzut uczestnika - zasiedzenia służebności przesyłu. Nabycie w drodze zasiedzenia następuje z mocy prawa, a więc uczestnikowi (wcześniej jej poprzednikom) przysługuje już tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy w zakresie służebności przesyłu. Należy przy tym pamiętać, że służebność przesyłu jest nierozdzielnie związana z własnością urządzeń energetycznych i dzieli los tych urządzeń.

W tej sytuacji zgłoszone przez wnioskodawcę żądanie Sąd Rejonowy uznał za nieuzasadnione i dlatego je oddalił kierując się art. 305² § 2 kc.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 kpc.

Apelację od postanowienia złożył M. S. (1), zaskarżając je w całości i zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy:

- art. 233 § 1 kpc poprzez błędną ocenę materiału dowodowego, skutkującą uznaniem, że: 1) nie było między stronami sporu co do usytuowania urządzeń energetycznych i ich przebiegu przez nieruchomość, podczas gdy wnioskodawca przyznał, że nie neguje przebiegu tych urządzeń dopiero od 1982r., b) nie było między stronami sporu co do zakresu i czasu korzystania przez uczestnika z urządzeń energetycznych na jego nieruchomości, podczas gdy, mając na uwadze treść oświadczenia poprzedniczki prawnej wnioskodawcy z 7 października 1981r., uczestnik nigdy nie korzystał ze służebności przesyłu energii elektrycznej jak jej posiadacz i to zarówno samoistny, jak i zależny, co w konsekwencji jest przeszkodą do stwierdzenia zasiedzenia służebności na jej rzecz, c) oświadczeniu z 7 października 1981r. matka wnioskodawcy, wyrażając zgodę na przeprowadzenie na jej nieruchomości prac modernizacyjnych linii przesyłowej oraz posadowienia słupa de facto zgodziła się na korzystanie przez uczestnika z prawa odpowiadającego służebności przesyłu również na przyszłość, podczas gdy z tego dokumentu wynika, że była to jednorazowa zgoda na wejście na nieruchomość, d) przebudowę spornej linii energetycznej wykonano po tej samej trasie oraz słupy umiejscowiono w tym samym miejscu, co przed przebudową, podczas gdy w żaden sposób okoliczność ta nie została udowodniona, e) uczestnik był posiadaczem służebności przesyłu spornych urządzeń posadowionych na nieruchomości wnioskodawcy, podczas gdy okoliczność ta nigdy nie została przez uczestnika dowiedziona, f) jako początek biegu terminu do stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu należy przyjąć 31 grudnia 1979r., podczas gdy uczestnik nie udowodnił, że sporna linia energetyczna przebiegała w tej samej trasie i miejscu, co przed jej przebudową w 1981r., bowiem na tą okoliczność nie została złożona mapa, będąca załącznikiem do decyzji nr (...) z 21 lipca 1969r., g) uczestnik nabył służebność przesyłu z dniem 1 stycznia 2009r., podczas gdy nie zostały skutecznie wykazane wszystkie przesłanki do stwierdzenia, tj. w szczególności nie wykazano posiadania;

- art. 217 § 3 kpc w zw. z art. 227 kpc w zw. z art. 278 § 1 kpc poprzez niezasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy z zakresu wyceny nieruchomości oraz z zakresu geodezji, podczas gdy wnioski te prowadziły do ustalenia istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności;

- art. 217 § 3 kpc w zw. z art. 227 kpc poprzez niezasadne oddalenie wniosku o zobowiązanie uczestnika do złożenia mapy stanowiącej załącznik do decyzji nr (...) o lokalizacji szczegółowej z 21 lipca 1969r. , podczas gdy wniosek ten prowadziłby do ustalenia istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności, bowiem – wbrew twierdzeniom Sądu I instancji – między stronami istniał spór co do przebiegu linii, zaś wnioskodawca potwierdził jej trasę tylko od 1982r., a Sąd stwierdził początek biegu zasiedzenia służebności przesyłu od 1982r.;

- art. 299 kpc w zw. z art. 217 § 1 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i pominięcie dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem go do przesłuchania wnioskodawcy,

- art. 102 i 103 § 1 kpc poprzez ich niezastosowanie i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika 497 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, podczas gdy na dzień złożenia wniosku był on uzasadniony, a uczestnik dał powód do jego złożenia poprzez swoje niesumienne postępowanie;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego :

- art. 6 kc poprzez jego błędne zastosowanie i uwzględnienie zarzutu uczestnika odnośnie zasiedzenia służebności przesyłu, podczas gdy uczestnik w żaden sposób nie uprawdopodobnił spełnienia przesłanek do stwierdzenia zasiedzenia, w szczególności nie udowodnił, by kiedykolwiek był posiadaczem służebności przesyłu, a oświadczenie byłej właścicielki nieruchomości z 7 października 1981r. potwierdza jedynie, że w spornym 30 – letnim okresie właściciele sprzeciwiali się korzystaniu z działki w celu modernizacji słupów i żądali ich usunięcia;

- art. 292 kc w zw. z art. 172 kc poprzez niewłaściwe zastosowanie tego przepisu i uznanie, że uczestnik uprawdopodobnił, by spełnił wszystkie przesłanki do stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu, podczas gdy nie została w żaden sposób udowodniona przesłanka posiadania;

- art. 305² § 2 kc poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że wnioskodawca nie ma prawa do żądania ustanowienia służebności przesyłu i pobierania z tego tytułu wynagrodzenia;

- art. 352 kc poprzez jego niewłaściwą wykładnię i uznanie, że uczestnik może zostać uznany za posiadacza służebności przesyłu, podczas gdy w rzeczywistości nie spełnia tych przesłanek;

- art. 336 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i błędne uznanie, że uczestnik może zostać uznany za posiadacza służebności przesyłu, podczas gdy nie spełnia on przesłanek ku temu, co potwierdza zgromadzony w sprawie materiał dowodowy;

- art. 355 § 2 kc poprzez jego niezastosowanie i pominięcie przy ocenie dowodów ciężącego na uczestniku obowiązku zachowania należytej staranności, jako przedsiębiorcy i profesjonalisty, działającego na rynku energetycznym od wielu lat.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i ustanowienie na jego nieruchomości, stanowiącej działki gruntu nr (...), położonej w S. przy ul. (...), dla których Sąd Rejonowy w Sochaczewie prowadzi księgę wieczystą (...) służebności przesyłu za wynagrodzeniem w wysokości 6.000 zł oraz zasądzenie na jego rzecz od uczestnika kosztów postępowania za obie instancje.

Apelujący wniósł ponadto o rozpoznanie w trybie art. 380 kpc postanowienia o oddaleniu wniosków o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości oraz z zakresu geodezji, a także o zobowiązanie uczestnika do złożenia mapy stanowiącej załącznik do decyzji nr (...) z 21 lipca 1969r. oraz wniósł o przeprowadzenie tych dowodów przez Sąd II instancji.

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L. w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy akceptuje ustalenia faktyczne Sądu I instancji, przyjmując je za własne. Zarzut naruszenia art. 233 kpc jest nieuzasadniony.

Sąd II instancji podziela ustalenie, że co najmniej od 31 grudnia 1979r. poprzednik prawny (...) S.A. w L. posiadał nieruchomość należącą obecnie do wnioskodawcy, a wcześniej do jego matki, w granicach odpowiadających treści służebności przesyłu. Trwałe urządzenia w postaci odcinka napowietrznej linii energetycznej SN 15 kV i słupa elektroenergetycznego w ramach linii S. – (...), w zakresie, w jakim znajdują się one na nieruchomości objętej wnioskiem, zostały wzniesione w latach 70. ubiegłego wieku. Przebudowa linii miała miejsce w 1982r. i polegała wyłącznie na wymianie słupa drewnianego na żelbetowy. Okoliczności te potwierdził świadek M. S. (3) (k: 86 – 89), który pracował u kolejnych poprzedników prawnych uczestnika przez ponad 46 lat, został zatrudniony w 1961r. Zakres przebudowy infrastruktury wynika nie tylko z jego zeznań, ale również z treści protokołu odbioru technicznego, sporządzonego 30 kwietnia 1982r. (k: 68). Sąd II instancji nie ma więc wątpliwości, że (...) S.A. w L. wykazała, iż była posiadaczem nieruchomości, należącej obecnie do M. S. (1), co najmniej od 31 grudnia 1979r., wszak ze złożonych przez uczestnika dokumentów wynika, że linia energetyczna funkcjonowała w tym miejscu od lat 70. XX wieku.

Brak mapy stanowiącej załącznik do decyzji lokalizacyjnej z 21 lipca 1969r. nie oznacza jeszcze, że o niezmiennym przebiegu trasy energetycznej linii napowietrznej nie mogą świadczyć inne dowody, w tym przede wszystkim pozostałe dokumenty i zeznania świadka.

W przekonaniu wnioskodawcy oświadczenie jego matki - I. S. z 7 października 1981r., która wyraża zgodę „na przesunięcie słupa” świadczy o zmianie przebiegu energetycznej linii napowietrznej i położenia słupa. Zmiana tej trasy nie została natomiast potwierdzona w żadnych innych dokumentach przedstawionych przez uczestnika, a świadek M. S. (3) stwierdził, że zmiana przebiegu trasy byłaby trudna do zrealizowania. Niemniej jednak, nawet jeśli teza stawiana przez apelującego, iż termin posiadania nieruchomości w takim zakresie może być datowany dopiero od 1982r., byłaby słuszna, to nie wpływa to na zasadność zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu.

Nie ulega wątpliwości, że poprzednicy prawni uczestnika władali nieruchomością stanowiącą obecnie własność wnioskodawcy bez tytułu prawnego. Oświadczenie I. S. z 1982r. nie uprawniało do stałego korzystania z jej gruntu na zasadach odpowiadających treści służebności przesyłu, a jedynie do wejścia na nieruchomość w celu przebudowy słupa.

Ubiegający się o nabycie służebności gruntowej przez zasiedzenie nie mógł być przekonany, że uzyskanie takiego pozwolenia ówczesnej właścicielki nieruchomości spowoduje, że w ten sposób nastąpi uregulowanie stanu prawnego władania jej nieruchomością. Zgoda poprzedniczki prawnej wnioskodawcy obejmowała uprawnienie uczestnika jedynie do tego, aby mógł on wejść na jej działkę i przebudować linię napowietrzną poprzez wymianę słupa. Nie oznaczało to, że wyraziła ona również zgodę na ustanowienie służebności obciążającej jej nieruchomość.

Zatem jeżeli poprzednik prawny uczestnika chciałby uregulować kwestię korzystania z nieruchomości wnioskodawcy (jego poprzedniczki) na zasadzie służebności gruntowej, to powinien on zabiegać o to, aby zgoda w sposób nie budzący wątpliwości obejmowała również takie uprawnienie. W niniejszej sprawie taki stan rzeczy nie miał miejsca, dlatego (...) S.A. i jej poprzednicy prawni słusznie zostali uznani za posiadaczy służebności w złej wierze.

Wychodząc z założenia, że bieg zasiedzenia można liczyć dopiero od 7 października 1982r., tak jak oczekuje tego apelujący, trzydziestoletni termin upłynął 7 października 2012r. Wnioskodawca do tej daty nie podejmował żadnych

działań, które mogłyby prowadzić do przerwy w biegu zasiedzenia, sam wniosek w niniejszej sprawie został złożony 9 marca 2018r. (art. 292 kc w zw. z art. 175 kc w zw. z art. 123 § 1 pkt. 1) kc).

Sąd nie uchybił również pozostałym przepisom prawa procesowego, w tym art. 217 § 3 kpc w zw. z art. 227 kpc w zw. z art. 278 § 1 kpc poprzez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych geodety i rzeczoznawcy majątkowego. Ponieważ zgromadzony przed Sądem Rejonowym materiał dowodowy, nie przekonywał o słuszności żądania ustanowienia służebności przesyłu co do zasady, prowadzenie postępowania dowodowego, zmierzającego do wytyczenia zakresu tej służebności i wysokości należnego z tego tytułu wynagrodzenia, było bezprzedmiotowe. Oddalenie wniosków dowodowych w tych okolicznościach było w pełni uzasadnione.

Sąd Rejonowy nie naruszył również art. 299 kpc w zw. z art. 217 § 1 kpc. Dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny i ma na celu uzupełnienie materiału dowodowego. W sprawie o ustanowienie służebności przesyłu jego przeprowadzenie nie było obowiązkowe i biorąc pod uwagę stan sprawy, Sąd II instancji podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że wysłuchanie wnioskodawcy i uczestnika w trybie art. 299 kpc nie było konieczne.

Jeśli idzie o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, to Sąd zastosował w tym wypadku art. 520 § 2 kpc, uznając że interesy uczestników postępowania były sprzeczne. Apelujący nie podjął próby podważenia słuszności takiego rozwiązania, odwołał się natomiast do art. 102 kpc i art. 103 § 1 kpc. Sąd II instancji nie znalazł podstaw do zmiany orzeczenia również w tym zakresie, przyjmując że brak jest argumentów przemawiających za odmiennym rozwiązaniem, skoro profesjonalny pełnomocnik nie przytoczył żadnych powodów wskazujących na przyjęcie, iż w tej sprawie bardziej zasadnym byłoby rozstrzygnięcie w oparciu o art. 520 § 1 kpc.

Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował przepisy prawa materialnego, w tym przede wszystkim art. 292 kpc w zw. z art. 172 § 2 kc. Aprobując ustalenia Sądu, że bieg zasiedzenia należy liczyć od 31 grudnia 1979r., nabycie służebności przesyłu nastąpiło 1 stycznia 2010r. Natomiast przy założeniu, że termin ten można liczyć dopiero od momentu udzielenia zgody przez matkę wnioskodawcy, tj. od 7 października 1982r. – nabycie służebności przesyłu przez zasiedzenie nastąpiłoby 8 października 2012r. W każdym wypadku (...) S.A. nabywa uprawnienie do korzystania z gruntu należącego obecnie do M. S. (1) w granicach służebności przesyłu. Nie ulega wątpliwości, że na nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawcy, a wcześniej jego matki, poprzednicy prawni uczestnika wnieśli trwałe urządzenia w postaci napowietrznej linii energetycznej SN 15 kV oraz słupa tej linii i (...) S.A. nadal z nich korzysta. Dzięki tej infrastrukturze okoliczne nieruchomości zaopatrywane są w energię elektryczną, zaś pracownicy uczestnika na bieżąco dokonują jej napraw i konserwacji. Pogląd apelującego, że oświadczenie I. S. z 7 października 1982r. świadczy o braku spełnienia przesłanek prowadzących do zasiedzenia służebności, jest niezrozumiały, wszak wyrażenie zgody na przebudowę nie spowodowało wygaśnięcia posiadania służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Sąd I instancji prawidłowo zastosował art. 336 kc.

Na gruncie art. 292 kc, odpowiednikiem „posiadania nieruchomości” jest posiadanie służebności przejawiające się „korzystaniem z trwałego i widocznego urządzenia”. Posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak również posiadanie służebności przesyłu, jest posiadaniem zależnym (art. 336 kc). Chodzi w tym wypadku o władanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe cudzym gruntem w zakresie niezbędnym do korzystania z urządzenia przesyłowego - w takim zakresie i w taki sposób, jak by to czyniła osoba, której przysługuje ograniczone prawo rzeczowe. Do zasiedzenia służebności nie ma więc zastosowania wymaganie posiadania samoistnego - przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się do posiadania służebności, zgodnie z art. 352 § 2 kc, tylko odpowiednio. Wyrażenie zgody przez poprzednią właścicielkę na przebudowę słupa energetycznego nie spowodowało przecież zaniechania korzystania przez poprzedników prawnych uczestnika z trwałych urządzeń usytuowanych na jej gruncie.

Z tych przyczyn wniosek M. S. (1) o ustanowienie na rzecz (...) S.A. służebności przesyłu za wynagrodzeniem na jego rzecz w oparciu o art. 305² § 2 kpc podlegał oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy oddalił apelację, stosując art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc. Do spraw w postępowaniu nieprocesowym, w których interesy uczestników zazwyczaj są sprzeczne, zaliczają się m.in. sprawy o stwierdzenie zasiedzenia czy o ustanowienie służebności. Sprzeczność co do wyniku sprawy oczekiwanego przez wnioskodawcę i uczestnika w tej sprawie była wyraźna. Niemniej jednak nie można tracić z pola widzenia tego, że wskutek uwzględnienia zarzutu zasiedzenia, który doprowadził do oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, właściciel musi znieść ograniczenie swojego prawa własności, a korzyść odnosi wyłącznie przedsiębiorca przesyłowy. Dlatego, mimo oddalenia apelacji wnioskodawcy, Sąd uznał, że w postępowaniu odwoławczym należało zastosować art. 520 § 1 kpc i oddalić wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego za II instancję na rzecz uczestnika.